

Sociālās inovācijas un valsts loma: Latvijas gadījuma analīze

Anete Vītola, 11.03.2016.

Latvijas Universitātes 74.konference

Dažādas jēdziena izpratnes akadēmiskā vidē

- Sociālā inovācija ir jauna sociālā prakse ar sociāliem mērķiem un sociāliem līdzekļiem to sasniegšanai" (Franz et al. 2012)
- Eksperimenti sociālo pakalpojumu sniegšanai sabiedriski izslēgtās grupās (Phills et al., 2008)
- Inovācijas ārpus valsts vai tirgus organizācijām; sociālajā, labdarības, brīvprātīgajā, kopienu sektorā (Haugh & Kitson, 2007)
- Inovācijas, kas notiek organizacionālā ietvarā vai ar ārpus tirgus, peļņas gūšanas motivācijas un vērtībām (Munshi, 2010)
- Inovācijas publiskajā sektorā, lai uzlabotu publisko pakalpojumu sniegšanu (Mulgan, 2006)
- Inovācijas pakalpojumu sniegšanas institucionālajās formās (piem., PPP) (Gerometta et al., 2005; Gallie et al., 2012)

Daudzveidīga pētniecības dienas kārtība

- Socioloģijā - kā sociālu pārmaiņu avots;
- Kā radošuma avots – tiek analizēts, kādi faktori ietekmē jaunu radošu ideju rašanos (Majumdar et al. 2015);
- Organizāciju studijās sociālās kā iespēja organizācijām labāk piemēroties mainīgiem ārējiem apstākļiem (Grimm et al. 2013);
- Vides zinātnēs - lai akcentētu globālo, plašo un sociālo raksturu problēmām, kas saistītas ar vides problēmām. Nepietiks vien ar tehnoloģiskām inovācijām, lai risinātu vides problēmas (Grimm et al. 2013);
- Kopienų psiholoģijā – kā kolektīva rīcība ar kolektīvu ietekmi
- Teritoriālā perspektīva

Definīcijas

- «For the OECD social innovation implies conceptual, process or product change, organisational change and changes in financing, and can deal with new relationships with stakeholders and territories. Social innovation seeks new answers to social problems by: identifying and delivering new services that improve the quality of life of individuals and communities»

OECD, 2010

- Inovācija - jaunu zinātniskās, tehniskās, sociālās, kultūras vai citas jomas ideju, izstrādņu un tehnoloģiju īstenošana produktā vai pakalpojumā“

Zinātniskās darbības likums, 2005

- «Sociālā uzņēmējdarbība ir komercdarbība, kas sniedz nozīmīgu labumu sabiedrībai vai kādai tās daļai, iegulda peļņu noteiktu mērķu sasniegšanai – lai sekmētu sociāli mazaizsargātu personu grupu dzīves kvalitātes uzlabošanu»

Sociālās uzņēmējdarbības likumprojekts

Sociālo inovāciju jēdziens: iespējas un riski

(Amanatidou, 2015)

Iespējas:

- Sabiedrībai aktuālu izaicinājumu risinājumi
- Sabiedrības līdzdalība
- Labāka vajadzību izpratne
- Plašāka inovācijas jēdziena izpratne

Riski:

- «buzzword» bez satura tehnoloģisko inovāciju ēnā
- apstrīdēts jēdziens ar dažādiem «sociālo» un «inovāciju» aizstāvjiem

Valsts un sociālās inovācijas

- Sociālās inovācijas var būt arī organizēts process
- Sociālās inovācijas un tirgus kļūdas jēdziens (Pol&Ville, 2009)
- Materiālas motivācijas trūkums
- Sociālās inovācijas kā publiskais labums
- Tirgus kļūdas eksistence nenozīmē, ka valsts to atrisinās

Valsts loma dažādās sociālās inovācijas attīstības pakāpēs

Sociālās inovācijas attīstības pakāpe	Valsts loma
1. Ideju radīšana	Motivēšana, ekosistēma
2. Testēšana	Starta finansējums
3. Paplašināšana un uzturēšana	Finansējums paplašināšanai, publiskais iepirkums

Mulgan, G., Tucker, S., Ali, R., Sanders, B. Social Innovation: What is it, why it matters, and how it can be accelerated? London, UK: The Young Foundation, 2007.

ES aktivitātes

- EK atbalstītā iniciatīva *Social Innovation Europe initiative*

- Atbalsts EK rīcībpolitiku un programmu ietvaros
 - Kohēzijas politika
 - Eiropa 2020
 - Horizon 2020, kas koncentrējas uz sociāliem izaicinājumiem, *grand challenges*

ASV

- Office of Social Innovation and Civic Participation
- Ļoti dažādas pieejas štatū līmenī

Helping hands

Social Innovation Fund

Organisation	Grant	Project
Jobs for the Future	\$7.7m over 2 years	Training for 23,000 poor people and more than 1,000 employers
Local Initiatives Support Corporation	\$4.2m; 1 year	Teaching poor families to make better financial decisions
Mayor's Fund to Advance New York City	\$5.7m; 1 year	Replicating NYC's anti-poverty programmes in other cities
REDF	\$3m; 2 years	Finding jobs for the homeless, ex-prisoners and mentally ill people in Californian non-profit organisations
Foundation for a Healthy Kentucky	\$2m; 2 years	Improving access to health services and reducing health inequality in several poor communities in Kentucky
Missouri Foundation for Health	\$2m; 2 years	Tackling smoking and obesity in Missouri
National AIDS Fund	\$3.6m; 1 year	Helping HIV-positive people receive professional care
New Profit	\$5m; 1 year	Working with non-profit groups to help young people make the leap from high school to college
Edna McConnell Clark Foundation	\$10m; 1 year	Helping youngsters stay in school and out of trouble
Venture Philanthropy Partners	\$4m; 2 years	Helping "vulnerable" people aged 14-24 find education and jobs around Washington, DC
United Way of Greater Cincinnati	\$2m; 2 years	Investing in education and career guidance in Cincinnati

Source: Corporation for National and Community Service

Metodoloģija (1)

- Gadījumu analīzes metodoloģija (intervijas, dokumentu, mediju analīze)
- Padziļināti analizēti vairāki sociālo inovāciju gadījumi Latvijā
- Sekundāro datu analīze par politikas iniciatīvām sociālo inovāciju jomā
- Gadījumu izvēle balstīta divos kritērijos:
 - atbilstība sociālo inovāciju definīcijai, kas cita starpā paredz, ka inovācijai ir jābūt ieviestai
 - dažādu nozaru sociālo inovāciju atspoguļojums.

Metodoloģija (2)

Galvenās analīzes kategorijas:

- Mijiedarbība ar valsts institūcijām (dažādās attīstības stadijās; stimuli un ekosistēma; šķēršļi)
- Ko sagaida no valsts
- Starptautiskā sadarbība
- Ilgtermiņa ietekme

Politikas plānošanas ietvars Latvijā

- Sabiedriskās inovācijas jēdziens lietots ilgtermiņa plānošanas dokumentā „Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam”
- 2013.gadā Labklājības ministrijā izveidota darba grupa sociālās uzņēmējdarbības attīstības jautājumu risināšanai
- Deklarācija par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību
- Konceptija «Par sociālās uzņēmējdarbības ieviešanas iespējām Latvijā» (30.10.2014.)
- Sociālās uzņēmējdarbības likumprojekts
- ES fondu 2014.-2020.gada perioda pasākums “Atbalsts sociālajai uzņēmējdarbībai”.

Nevalstiskā sektora atbalsts sociālajai uzņēmējdarbībai

- Ziedot.lv konkurss sociālās jomas projektiem (300 000 EUR)
 - Palīdzība bērniem un pieaugušajiem ar īpašām vajadzībām;
 - Palīdzība sociāli mazaizsargātām sabiedrības grupām;
 - Atbalsts pensijas vecuma cilvēkiem cienīgam un aktīvam dzīvesveidam;
 - Atbalsts sabiedrības grupu integrācijai.
- Projektubanka.lv
- 2015.g. rudenī dibināta Sociālās uzņēmējdarbības asociācija

Analizētie gadījumi

- Vides sakopšanas iniciatīva «Lielā talka»
- Izglītības programma «Iespējamā misija»
- Projekts «Demola Latvia» studentu iesaistei uzņēmējdarbībā

DEMOLA
LATVIA

Gadījumu analīzes sākotnējie rezultāti (1)

Kopīgas iezīmes:

- projekti ir radušies, balstoties uz atsevišķu indivīdu vai grupu iniciatīvu
- būtisks sponsoru atbalsts, bet spēj piesaistīt arī publisko finansējumu
- vieni cilvēki stāv aiz vairākiem sociālo inovāciju piemēriem
- izaugsmē lielu lomu ir spēlējusi iesaiste starptautiskos līdzīgu organizāciju tīklos
- iniciatīvu pārstāvji valsts lomu saredz labvēlīgas vides radīšanā un kad ir pierādīta idejas dzīvotspēja

Gadījumu analīzes sākotnējie rezultāti (2)

Kopīgas iezīmes:

- grib saglabāt neatkarību, «lai netraucē strādāt»
- ļoti svarīga komanda, ar finansējumu vien nevar panākt rezultātus
- netiek mērīta ietekme, to grūti noteikt, ir tikai aplēses

Sākotnējie secinājumi

- Latvijā no valsts institūciju puses nedarbojas mērķēti sociālo inovāciju stimuli
- Sākuma stadijā sociālo inovāciju iedzīvināšanai lielāka loma ir privātajai iniciatīvai
- Gadījumu analīze norāda, ka vide sociālo inovāciju norisei ir visumā draudzīga
- Latvijas politiku var klasificēt 3. Mulgana (*Mulgan*) kategorijā (paplašināšana un uzturēšana)
- Iespēja palielināt valsts lomu citos posmos (ideju radīšana, kompetenču nodrošināšana, ietekmes noteikšana)

Turpmākie pētījumi

- Salīdzinoša perspektīva
- Papildu gadījumu analīze sabiedrības līdzdalības, veselības vai citās jomās
- Aptauja (?)

Paldies!